

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพของปัญหา

สิทธิในการกำหนดใจตนเอง (The Right of Self-Determination) มีมาก่อนการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ แต่เริ่มปรากฏชัดเจนเป็นรูปธรรมเมื่อมีการนำสิทธิในการกำหนดใจตนเองไปกล่าวไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ ทำให้สิทธิในการกำหนดใจตนเองมีผลบังคับใช้แก่รัฐต่างๆ ที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติไปด้วย แต่เนื่องจากในตัวกฎบัตรไม่ได้ระบุถึงเนื้อหาของสาระของสิทธิในการกำหนดใจตนเองเอาไว้มากนัก ทำให้สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติต้องมีมติต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเองออกมาเพื่อเป็นการอธิบาย และแสดงให้เห็นถึงสาระของสิทธิในการกำหนดใจตนเอง

สิทธิในการกำหนดใจตนเองได้ถูกกล่าวถึงรายละเอียดและเนื้อหาของสาระไว้เป็นครั้งแรกในมติฉบับแรกของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ คือ มติที่ 1514 (XV) ลงวันที่ 14 ธันวาคม 1960 เรื่องการให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคม (Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples) โดยมีข้อความที่กำหนดไว้ใน มาตรา 1.1 ของมติที่ 1514 กล่าวว่า "กลุ่มชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง โดยสิทธิดังกล่าวพวกเขามีเสรีภาพในการตัดสินใจในสถานะทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนเอง" (All peoples have the Right of Self-Determination. By virtue of the right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development.)

ซึ่งผลของมติที่ 1514 นี้ ทำให้การดำเนินการปลดปล่อยอาณานิคมประสบความสำเร็จ อาณานิคมทั้งหมดต่างได้รับอิสรภาพและได้รับเอกราช จนทำให้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ต่อมาสิทธิในการกำหนดใจตนเองได้ถูกนำไปใช้ในกรณีอื่นๆ ที่ไม่ใช่การให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคมด้วย เช่น การกล่าวอ้างของชนกลุ่มน้อยต่างๆ (Minority groups) ที่ต้องการแยกตัวเองออกเป็นรัฐอิสระ นอกจากนั้นสิทธิในการกำหนดใจตนเองยังถูกใช้ในกรณีสิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมด้วย

การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม นั้นต่างจากการเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยอื่นๆ เพราะไม่ได้เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องอิสรภาพและการนำไปสู่การตั้งรัฐใหม่ รวมทั้งไม่ได้เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อช่วงชิงอำนาจรัฐแต่ประการใด แต่เป็นการเรียกร้องสิทธิใน

การกำหนดใจตนเองให้มีอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) ภายใต้บริบทของสิทธิมนุษยชน (Human Rights Context) เพื่อต้องการชูเอกลักษณ์ของตนเองให้ได้รับการยอมรับ (Identity Movement) เท่านั้น

เนื่องจากชนพื้นเมืองดั้งเดิมเหล่านี้ยังคงรักษาระบบความคิด ระบบคุณค่า ระบบกฎหมาย และระบบจารีตปฏิบัติไว้อย่างเหนียวแน่นซึ่งแตกต่างไปจากวิถีคิดในระบบสังคมทั่วไปในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ชนพื้นเมืองดั้งเดิมเหล่านี้จึงลุกขึ้นมาเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนเองและความเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมเพื่อที่จะปกป้องรักษาที่ดิน แหล่งทรัพยากร และเอกลักษณ์ความเป็นตัวตนไว้ ทั้งนี้เป้าหมายสุดท้ายเพื่อการอยู่รอดของพวกเขาในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่ได้รับการเคารพและยอมรับในความเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของตน

การเรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมนั้น เพื่อที่จะสามารถเข้าไปมีบทบาทหน้าที่ในด้านต่างๆ ที่รัฐผูกขาดอยู่ โดยเฉพาะความเป็นอิสระใน 3 ด้านด้วยกัน¹ คือ

(1) ความเป็นอิสระในการจัดการกับการพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง (Economic Autonomy) ไม่ใช่เป็นการพัฒนาที่ยัดเยียดจากรัฐ หรือจากทุนต่างชาติ ถึงแม้ว่าการดูแลจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและการดูแลเศรษฐกิจในแบบของชนพื้นเมืองดั้งเดิมจะไม่มีเหตุผลในเชิงเศรษฐกิจในสายตาของรัฐ แต่สำหรับเหตุผลในเชิงวัฒนธรรมและในเชิงประวัติศาสตร์ของชนพื้นเมืองดั้งเดิมแล้ว สิทธิเหล่านี้ก็คือสิทธิพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนที่ควรได้รับการเคารพจากรัฐบาล เพราะเท่าที่ผ่านมา การพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาที่ตัดขาดจากรากเหง้าของชนพื้นเมืองดั้งเดิมมาโดยตลอด

(2) ความเป็นอิสระทางการเมือง (Political Autonomy) ชนพื้นเมืองดั้งเดิมต้องการการยอมรับในระหว่างองค์กรของพวกเขา ให้สามารถใช้กฎหมายจารีตประเพณีปฏิบัติ (Customary Laws) จัดการกับกิจการของตัวเองได้ เป็นการเรียกร้องให้เปิดพื้นที่ทางการเมืองสำหรับชนพื้นเมืองดั้งเดิมให้มากขึ้น มากกว่าการกลืนหรือกลายพวกเขาให้เข้ากับคนกลุ่มใหญ่

(3) ความเป็นอิสระทางวัฒนธรรม (Cultural Autonomy) ซึ่งเป็นการเรียกร้องสิทธิที่จะดำรงอยู่ในเชิงวัฒนธรรม มีจารีตปฏิบัติ มีความคิดและความเชื่อแบบของตัวเอง มีหลักสูตรการเรียนการสอน การพูดถึงเรื่องราวของตัวเองไม่ใช่หลักสูตรที่จัดทำโดยรัฐบาลแต่ฝ่ายเดียว

¹ "ธิดิ สุวรรณทัต," การต่อสู้ของคนพื้นเมืองดั้งเดิม [Online]. Available from:

<http://www.biothai.net/news/view.php?id=1310> [4/8/2550].

เนื่องจากการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมนั้นได้รับความสนใจจากสังคมระหว่างประเทศมากขึ้น มีตราสารระหว่างประเทศหลายฉบับออกมารับรองสิทธิของพวกเขา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทที่ศึกษาอยู่ในหมวดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ มีความสนใจที่จะวิเคราะห์ปัญหาและลู่ทางในการอ้างสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ซึ่งผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมในกฎหมายระหว่างประเทศ
2. เพื่อทราบถึงปัญหาและลู่ทางเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมตามหลักของสิทธิมนุษยชนในกฎหมายระหว่างประเทศ

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

สิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมเป็นสิทธิที่ได้รับการยอมรับในหลักกฎหมายระหว่างประเทศ อีกทั้งยังได้รับการรับรองให้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous peoples) เพื่อให้สิทธิดังกล่าวได้รับการเคารพ รัฐต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของสหประชาชาติควรมีมาตรการเฉพาะรองรับ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่องสิทธิการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมว่ามีอยู่และได้รับการยอมรับเป็นสากลแล้วตามที่ดังที่ปรากฏในตราสารระหว่างประเทศต่างๆ ในส่วนบริบทของสิทธิมนุษยชน เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเรือน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 อนุสัญญาว่าด้วยชนพื้นเมืองและเผ่าชนฉบับที่ 169 ค.ศ. 1947 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยชนพื้นเมืองดั้งเดิม ค.ศ. 2007 ที่ได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเมื่อไม่นานมานี้

การศึกษายังรวมถึงการนำหลักการต่างๆ ตามที่ปรากฏในตราสารระหว่างประเทศ เหล่านั้นไปใช้กับชนพื้นเมืองดั้งเดิมตามหลักสิทธิมนุษยชนในทางระหว่างประเทศ ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนพื้นเมืองดั้งเดิม ค.ศ. 2007 อันเป็นตราสารระหว่างประเทศเฉพาะที่ออกมารับรองสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม เพื่อทราบปัญหาและช่องทางในการนำปฏิญญาดังกล่าวไปบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริงในทางปฏิบัติ

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร (Document research) จาก ข้อมูลที่เป็นปัญหาและช่องทางของชนพื้นเมืองดั้งเดิมเพื่อศึกษาปัญหาและช่องทางการใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเองในกฎหมายระหว่างประเทศเท่านั้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาของชนพื้นเมืองดั้งเดิมในประเทศต่างๆ ของโลกว่ามีลักษณะอย่างไร
2. ให้ทราบถึงสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมในกฎหมายระหว่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงการอ้างสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมเพื่อเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิม
4. ผลจากการวิจัยเรื่องนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัญหากฎหมายระหว่างประเทศในกรณีการเรียกร้องสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม